

ЗАБОРОНА ДИСКРИМІНАЦІЇ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ДЕРЖАВИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД

Стаття присвячена аналізу заборони дискримінації в рамках ст. 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ст. 1 Протоколу № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Досліджено міжнародні нормативно-правові акти, в яких закріплені положення щодо заборони дискримінації. Здійснено порівняльно-правовий аналіз «заборони дискримінації» та «загальної заборони дискримінації». Зазначені характерні ознаки, що притаманні поняттю дискримінації, у рішеннях Європейського суду з прав людини. Розкриті позитивні, негативні та процесуальні обов'язки щодо заборони та протидії дискримінації

Ключові слова: заборона дискримінації, загальна заборона дискримінації, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Європейський суд з прав людини, позитивні обов'язки, негативні обов'язки, процесуальні обов'язки.

Постановка проблеми. Права і свободи людини – це категорія, яку можна вважати однією із фундаментальних як на міжнародному, регіональному, так і на національному рівнях. Сприяння реалізації та захисту прав є метою та ціллю діяльності таких суб'єктів міжнародного права як міжнародні універсальні та регіональні організації.

Безперечно, усі каталоги прав, що закріплені у різних міжнародних нормативно-правових актах, є надзвичайно важливими з точки зору як юридичного, так і практичного їх застосування. Однак, зважаючи на трансформаційні процеси у суспільно-політичному житті, все більшого значення набувають проблеми забезпечення однакового ставлення до рівних та відмінного – до осіб, що мають інші, характерні певним групам людей, ознаки. Змістом ст. 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ст. 1 Протоколу № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод охоплюється правове регулювання суспільних відносин щодо заборони дискримінації.

Аналіз досліджень та публікацій. Питанням принципів рівності та недискримінації, зокрема у рішеннях ЄСПЛ, присвятили свої праці такі науковці, як О. Васильченко, О. Вашанова, Д. Гудима, Н. Дрьоміна-Волок, Б. Неделек, Н. Оніщенко, О. Панкевич, С. Погребняк, П. Рабінович, С. Рабінович, М. де Сальвіа, А. Султанов, О. Уварова, Г. Христова, С. Шевчук.

Мета статті. Метою цієї роботи є здійснення порівняльно-правового аналізу обсягів двох понять, а саме «заборони дискримінації», що передбачена ст. 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та «загальної заборони дискримінації», яка закріплена ст. 1 Протоколу № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Наукова стаття спрямована на визначення основних ознак поняття дискримінації в контексті практики Європейського суду з прав людини та дослідження позитивних, негативних та процесуальних обов'язків держав щодо заборони та протидії дискримінації. Однією із цілей роботи є представлення шляхів подолання проблеми дискримінації у суспільстві.

Виклад основного матеріалу. У ст. 2 Загальної декларації прав людини, схваленої Резолюцією ГА ООН 10 грудня 1948 р., зазначається, що: «Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища». Згідно зі ст. 7 вищезазначеного міжнародного акту: «Всі люди рівні перед законом і мають право, незважаючи ні на що, на рівний захист закону. Всі люди мають право на рівний захист від будь-якої дискримінації та підбурювання до такої дискримінації» [1]. Положення, закріплені в Загальній декларації прав людини, лягли в основу наступних міжна-

родних договорів, таких як Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права та інших.

Відповідно до ст. 26 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: «Всі люди є рівними перед законом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист закону. У ч. 2 ст. 2 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права міститься схоже положення, відповідно до якого держави, які є учасниками Пакту, беруть на себе обов'язок гарантувати, що права, які закріплені у міжнародному договорі здійснюватимуться без будь-якої дискримінації [2].

Комітет ООН з прав людини зазначив, що у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, поняття «дискримінація» включає: «будь-яку відмінність, виключення, обмеження або перевагу, за ознакою раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних або інших поглядів, національного або соціального походження, майнового положення, народження або іншої обставини, і яка має на меті або як наслідок, знищення або применшення визнання, використання або здійснення всіма особами, на рівних можливостях, всіх прав і свобод» [3, с. 109].

Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації є міжнародним нормативно-правовим актом, що носить загальний характер щодо усіх форм дискримінації та спрямований на забезпечення всіх необхідних заходів для ліквідації расової дискримінації та відвернення й викорінення расистських теорій і практик.

Слід зазначити, що наявний міжнародний механізм захисту прав і свобод людини постійно вдосконалюється. Так, було прийнято низку міжнародних договорів, що захищають особливо вразливі категорії осіб. Прикладом може слугувати Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, яка спрямована на захист жінок від гендерної дискримінації, Конвенція ООН про права інвалідів, що зобов'язує держав-учасниць забезпечувати реалізацію всіх прав людини та основних свобод осіб з інвалідністю без будь-якої дискримінації за ознакою інвалідності, Конвенція ООН про права дитини, яка спрямована на захист прав та свобод від дискримінації такої незахищеної, вразливої категорії осіб, як діти.

На регіональному рівні, особливе місце у правозахисній системі займає Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ). Адже за допомогою наявного контрольного механізму, що представлений Європейським судом з прав людини (далі – ЄСПЛ), здійснюється не лише декларація певних прав, а й реальна можливість їх захисту.

У ст. 14 ЄКПЛ, що має назву «Заборона дискримінації», закріплюється: «Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою – статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою» [4].

Схоже за змістом, проте дещо інше формулювання, що розширює обсяг міжнародно-правової заборони, міститься у Протоколі № 12 до ЄКПЛ. У ст. 1 вищезазначеного акту – «Загальна заборона дискримінації» – йдеться, що «Здійснення будь-якого передбаченого законом права забезпечується без дискримінації за будь-якою ознакою, наприклад за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національної меншини, майнового стану, народження або за іншою ознакою. Ніхто не може бути дискримінований будь-яким органом державної влади за будь-якою ознакою, наприклад за тими, які зазначено в пункті 1» [5].

У ч. 2 ст. 1 Протоколу № 12 закріплено дещо ширшу сферу впливу загальної заборони дискримінації на відміну від тої, що закріплена в ЄКПЛ. Так, про це свідчать як саме формулювання «будь-якого передбаченого законом права забезпечується без дискримінації», так і практика ЄСПЛ.

Відповідно до параг. 40 у справі «Pilav проти Боснії і Герцеговини» від 9 вересня 2016 року Суд нагадує, що той же термін «дискримінація» зі статті 14 використовується також у статті 1 Протоколу № 12. Незважаючи на різний обсяг у цих двох положеннях, значення цього терміну у статті 1 Протоколу № 12 передбачалось як ідентичне до того, що у статті 14 [6].

У п. 22 Пояснювальної доповіді Ради Європи зазначено, що додатковий обсяг захисту відповідно до статті 1 Протоколу № 12 стосується випадків, коли особа зазнає дискримінації: i. у користуванні будь-яким правом, спеціально наданим особі відповідно до національного законодавства; ii. у користуванні правом, яке може бути виведене з чіткого зобов'язання громадськості відповідно до національного законодавства, тобто коли державний орган зобов'язаний відповідно до національного законодавства поводитися певним чином; iii. державним органом під час здійснення дискреційних повноважень (наприклад, надання певних субсидій); iv. будь-якими іншими діями або бездіяльністю державного органу (наприклад, поведінка правоохоронців під час боротьби з

зворушеннями) [7, с. 5].

Проаналізувавши вищезазначені положення та практику ЄСПЛ, можна дійти до наступних висновків.

Поняття «дискримінація» у контексті ст. 14 ЄКПЛ та ст. 1 Протоколу № 12 має ряд характерних ознак, що конкретизуються у рішеннях ЄСПЛ.

У параг. 156 по справі *Oršić i інші проти Хорватії* від 16 березня 2010 року зазначається, що відповідно до практики Суду, різниця у ставленні є дискримінаційною, якщо «вона не має об'єктивного і розумного виправдання», тобто, якщо вона не переслідує «законну мету», або якщо немає «розумного співвідношення пропорційності» між застосованими засобами і метою, що має бути втілена. Якщо різниця у ставленні заснована на расі, кольорі шкіри або етнічному походженні, то поняття об'єктивного і розумного виправдання має тлумачитись якомога вужче [8].

Варто розмежовувати терміни «різниця у ставленні» («*difference in treatment*») та «дискримінацію», що не є тотожними. Так, у рішенні, ухваленому 24 липня 2003 року у справі «*Карнер проти Австрії*», зазначається, що «різниця у ставленні» є поняттєвим зворотом, котрий можна визначити як визнання з боку держави за одними особами у відповідних життєвих ситуаціях вигідного правового становища порівняно з іншими особами, що перебувають чи можуть потрапити в аналогічну ситуацію. З огляду на прецедентну практику Суду, поняття «дискримінації» можна визначити як невинуватене (несправедливе) встановлення державою привілейованого правового становища одних осіб порівняно з іншими особами [9].

Особливість заборони дискримінації, яка закріплена в ЄКПЛ, полягає у її несамотійному характері. Це підтверджується такими фразами у ст. 14 ЄКПЛ «правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації». У параг. 30 справи «*Ейрі проти Ірландії*» від 9 жовтня 1979 року ЄСПЛ зазначає, що стаття 14 ЄКПЛ не застосовується незалежно від інших; вона проголошує заборону дискримінації як один окремих елемент гарантії всіх інших прав, передбачених Конвенцією. Статті, в яких гарантуються ці права, можуть виявитися порушеними окремо та/або у поєднанні зі статтею 14 Конвенції [10].

У параг. 71 справи «*Абдулазіз, Кабалес і Балкандалі проти Сполученого Королівства*» від 28 травня 1985 року ЄСПЛ звертає увагу, що згідно з усталеною практикою Суду, стаття 14 ЄКПЛ доповнює інші існуючі положення Конвенції та протоколів до неї. Вона не може існувати незалежно, оскільки діє лише стосовно «здійснення прав і свобод», які захищені

цими положеннями. Незважаючи на те, що застосування статті 14 ЄКПЛ не обов'язково передбачає порушення цих положень — з цього погляду вона автономна, — вона не може застосовуватися, якщо акти, що оспорується, не підпадають під дію одного з положень Конвенції або протоколів до неї [11].

Варто зауважити, як у положеннях ЄКПЛ та Протоколу № 12, так і у інших вищезазначених міжнародних актах, перелік захищених ознак, що не повинні братися до уваги для цілей відмінного ставлення, не є закритим або вичерпним. Тобто при необхідності може бути визнано дискримінаційне ставлення до особи і за іншими, не перерахованими у статтях, підставами дискримінації. Про це свідчить, наприклад, зазначення у ст. 14 ЄКПЛ та ст. 1 Протоколу № 12 такої фрази як «або за іншою ознакою». Підтвердженням того, що наявний саме індикативний перелік ознак, є рішення ЄСПЛ у Бельгійській мовній справі, в наслідок чого органи Конвенції дістали змогу розглядати скарги щодо дискримінації за іншими ознаками [12, с. 61-62].

Світове суспільство змінюється: з'являються нові течії, субкультури. Вважаємо, що замість того, щоб ігнорувати подібні якісні трансформації, органам державної влади необхідно змінювати власне законодавство та фактичне ставлення до особливих категорій осіб. Так, дискримінаційне ставлення було констатовано ЄСПЛ у справі «*Валліанатос (Vallianatos) та інші проти Греції*» за ознакою сексуальної орієнтації. Ця ознака відноситься до тих, що підпадають під категорію «або за іншою ознакою». У параг. 85 вищезазначеного рішення зазначається, що у випадках, коли межі розсуду держави є вузькими — як це має місце у разі, якщо відмінність у ставленні ґрунтується на ознаці статі або сексуальної орієнтації — принцип пропорційності вимагає не лише того, щоб засіб, обраний для досягнення поставленої мети, був загалом придатним для цього. Має бути продемонстровано, що для досягнення цієї мети необхідно було виключити певні категорії людей (у даному випадку — осіб, які перебувають в одностатевих стосунках) зі сфери застосування відповідних положень [13].

На жаль, досконалість правових конструкцій, якими закріплюється рівність усіх через заборону дискримінації, на практиці виявляється доволі недосконалою, саме в контексті реалізації вищезазначеної заборони. Примітним є те, що дискримінаційне ставлення може бути наявне в законодавстві, через що ця дискримінація відображається на реальному житті людей. Так, у Нью-Йорку 88% зупинок транспортних засобів, що здійснила поліція у 2019 році, стосувалися афроамериканців та латиноамериканців, тоді як

9% - людей з білим кольором шкіри [14]. Тому Комітет з прав людини вирішив здійснити підтримку державам щодо вдосконалення їхнього національного законодавства з питань подолання дискримінації. Так, у 2011 році, Комітет рекомендував Ірану прийняти всі необхідні законодавчі акти, адміністративні та інші заходи для ліквідації та заборони дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації, в тому числі стосовно доступу до зайнятості, житла, освіти та охорони здоров'я, та забезпечити, щоб особи з нетрадиційною сексуальною орієнтацією або гендерною ідентичністю були захищені від насильства і соціальної ізоляції в рамках спільноти. CCPR/C/IRN/CO/3 (2011) [15, с. 8.27].

Задля зменшення проявів нерівного ставлення у суспільстві держави-учасниці ЄКПЛ мають ряд позитивних, негативних та процесуальних обов'язків щодо заборони та протидії дискримінації.

Щодо позитивних обов'язків, то держави мають вживати заходів з метою захисту громадян від дискримінаційних дій з боку приватних осіб. У справі «Інститут Отто Премінгера проти Австрії» ЄСПЛ зазначив, що держави повинні вживати позитивних заходів у випадку грубого посягання приватних осіб на релігійні почуття іншої частини населення [12, с. 82].

Також наявний такий позитивний обов'язок держави як забезпечення «застосування різного права за різних обставин», про що прямо вказувалось у справі «Тлімменос проти Греції». Такий обов'язок держави вимагає врахування об'єктивних відмінностей, якими характеризуються ті чи інші особи та забез-

печення диференційованого правового регулювання, про яке йшлося вище [12, с. 82-83].

Щодо негативних обов'язків, то сама конструкція заборони дискримінації має на увазі утримання державами у своїй законодавчій та правозастосовній діяльності від будь-якого невинновданого дискримінаційного ставлення.

Що ж до процесуальних обов'язків, то держави у випадку наявності дискримінаційного ставлення повинні ефективного розслідувати такі випадки.

Висновки. Отже, конструкція заборони дискримінації передбачає певну сукупність характерних лише їй ознак. Значно збільшено сферу дії загальної заборони дискримінації після того, як Протокол № 12 було відкрито для підписання державами-учасниками Ради Європи. З огляду на те, що ЄКПЛ є «живим документом», то індикативний перелік захищених ознак заборони дискримінації розширюється практикою ЄСПЛ.

На жаль, загальний рівень толерантності, у тому числі й представників органів державної влади, залишає бажати кращого. Як наслідок, наявна достатньо численна кількість поданих заяв до ЄСПЛ на підставі порушення ст. 14 ЄКПЛ, ст. 2 Протоколу № 12 та інших прав. Для подолання вказаної проблеми вважаємо доцільним проведення більшої кількості заходів навчального спрямування, пов'язаних з подоланням дискримінацією, як на національному, так і на міжнародному рівнях. Також важливим є оперативна зміна національного законодавства у зв'язку з наявними якісними трансформаціями у суспільних відносинах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна декларація прав людини: Міжнародний документ від 10.12.1948 р. №995_015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
2. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права: Міжнародний документ від 16.11.1966 р. № 995_043. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
3. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». Київ : ВАІТЕ, 2017.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text1.
5. Протокол No. 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 09.02.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_537#Text.
6. Рішення Європейського суду з прав людини по справі Pilav проти Боснії і Герцеговини (за заявами № 41939/07) від 09.06.2016 р. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-196507>.
7. Explanatory Report to the Protocol No. 12 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900016800c6e48>.
8. Рішення Європейського суду з прав людини по справі Oršuš і інші проти Хорватії (за заявою № 15766/03) від 16.03.2010 р. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-196551>.

9. Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-125365>.
10. Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Ейрі проти Ірландії» (за заявою № 6289/73) від 09.10.1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_332#Text.
11. Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Абдулазіз, Кабалес і Балкандалі проти Сполученого Королівства» (за заявами № 9214/80, 9473/81 і 9474/81) від 28.05.1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_333#Text.
12. Методичні рекомендації для юристів «Питання заборони та протидії дискримінації» URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016803040d8>.
13. Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Валліанатос (Vallianatos) та інші проти Греції» (за заявами № 29381/09 та 32684/09) від 07.11.2013 р. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144746>.
14. Stop-and-Frisk Data. URL: <https://www.nyclu.org/en/stop-and-frisk-data>.
15. Охорона здоров'я і права людини: ресурсний посібник. Центр здоров'я та прав людини імені Франсуа-Ксав'є Баню та Фонд відкритого суспільства. 2015. URL: http://medicallaw.org.ua/fileadmin/user_upload/PDF/%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%A0%D0%B5%D1%81%D0%BE%D1%80%D1%81_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%BB_8.pdf.

REFERENCES

1. Zahalna deklaratsiia prav liudyny: Mizhnarodnyi dokument vid 10.12.1948 r. #995_015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text [in Ukrainian].
2. Mizhnarodnyi Pakt pro hromadianski i politychni prava: Mizhnarodnyi dokument vid 16.11.1966 r. № 995_043. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 [in Ukrainian].
3. Navchalno-metodychni posibnyk dlia treneriv navchalnoho kursu dlia suddiv «Zastosuvannia Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod ta praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny pry zdiisnenni pravosuddia». Kyiv: VAITE, 2017 [in Ukrainian].
4. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 04.11.1950 roku URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text1 [in Ukrainian].
5. Protokol No. 12 do Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 09.02.2006 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_537#Text [in Ukrainian].
6. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi Pilav proty Bosnii i Hertsehovyny (za zaiavamy № 41939/07) vid 09.06.2016 r. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-196507> [in Ukrainian].
7. Explanatory Report to the Protocol No. 12 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800cce48> [in Ukrainian].
8. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi Oršuš i inshi proty Khorvatii (za zaiavoio № 15766/03) vid 16.03.2010 r. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-196551> [in Ukrainian].
9. Referatyvnyi pereklad z anhliiskoi movy ta opratsiuvannia rishennia zdiisneno u Lvivskii laboratorii prav liudyny i hromadianyna NDI derzhavnoho budivnytstva ta mistsevoho samovriaduvannia NAPrN Ukrainy O. O. Beketovym, R. M. Moskalem, N. P. Nychai, M. Yu. Pryshliak, T. I. Pashukom, M. B. Risnym, A.-M. Ya. Khomiak. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-125365> [in Ukrainian].
10. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi «Eiri proty Irlandii» (za zaiavoio № 6289/73) vid 09.10.1979 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_332#Text [in Ukrainian].
11. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi «Abdulaziz, Kabales i Balkandali proty Spoluchenooho Korolivstva» (za zaiavamy № 9214/80, 9473/81 і 9474/81) vid 28.05.1985 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_333#Text [in Ukrainian].
12. Metodychni rekomendatsii dlia yurystiv «Pytannia zaborony ta protydii dyskryminatsii» URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016803040d8> [in Ukrainian].
13. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi «Vallianatos (Vallianatos) ta inshi proty Hretsii» (za zaiavamy №29381/09 та 32684/09) vid 07.11.2013 r. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144746> [in Ukrainian].
14. Stop-and-Frisk Data. URL: <https://www.nyclu.org/en/stop-and-frisk-data> [in Ukrainian].

15. Okhorona zdorovia i prava liudyny: resursnyi posibnyk. Tsentr zdorovia ta prav liudyny imeni Fransua-Ksavie Baniu ta Fond vidkrytoho suspilstva. 2015. URL: http://medicallaw.org.ua/fileadmin/user_upload/PDF/%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BE%D1%80%D1%81/%D0%A0%D0%B5%D1%81%D0%BE%D1%80%D1%81_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%BB_8.pdf [in Ukrainian].

КОСИНОВА ДАРИНА

Доктор філософії, асистент кафедри права Європейського Союзу
Національного юридического університету імені Ярослава Мудрого,

ПАЛИЮК АРСЕНІЙ

студент Національного юридического університету імені Ярослава Мудрого

ЗАПРЕТ ДИСКРИМИНАЦИИ: ПОНЯТИЕ, ОСОБЕННОСТИ И ОБЯЗАННОСТИ ГОСУДАРСТВА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КОНВЕНЦИИ О ЗАЩИТЕ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА И ОСНОВНЫХ СВОБОД

Статья посвящена анализу запрета дискриминации в рамках ст. 14 Конвенции о защите прав человека и основных свобод и ст. 1 Протокола № 12 к Конвенции о защите прав человека и основных свобод. Исследовано международные нормативно-правовые акты, в которых закреплены положения о запрете дискриминации. Осуществлен сравнительно-правовой анализ «запрета дискриминации» и «общего запрета дискриминации». Указаны характерные особенности, присущие понятию дискриминации, в решениях Европейского суда по правам человека. Раскрыты положительные, отрицательные и процессуальные обязанности относительно запрета и противодействия дискриминации.

KOSINOVA DARINA

Philosophy doctor, assistant of the department of law of the European Union
of Yaroslav Mudryi National Law University,

PALIIUK ARSENI

Student of the Yaroslav Mudryi National Law University

PROHIBITION OF DISCRIMINATION: CONCEPTS, FEATURES AND OBLIGATIONS OF THE STATE ACCORDING TO THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS

Problem setting. Because of the transformational processes in socio-political life, the problems of ensuring equal treatment of equals and different - to persons who have other, characteristic of certain groups of people, characteristics are becoming increasingly important.

Analysis of resent researches and publication. Such scholars as O. Vasylychenko, O. Vashanova, D. Hudyma, N. Dryomina-Volok, B. Nedelek, N. Onishchenko, O. Pankevych devoted their works to the issue of the principles of equality and non-discrimination, in particular in the decisions of the European Court of Human Rights.

Target of research. The purpose of this work is to carry out a comparative legal analysis of the scope of the two concepts, namely the “prohibition of discrimination” provided for in Art. 14 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the “General Prohibition of Discrimination”, which is enshrined in Art. 1 of Protocol № 12 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. An additional purpose of this paper is to present ways to overcome the problem of discrimination in Ukrainian society and the problems of legal regulation of discrimination prevention.

Article’s main body. Publication is devoted to the analysis of the prohibition of discrimination under Art. 14 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and Art. 1 of Protocol № 12 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. International legal acts, which enshrine the provisions

on the prohibition of discrimination, have been studied. A comparative legal analysis of the “prohibition of discrimination” and the “general prohibition of discrimination” was made. The author also draws attention to the problems of applying the provisions on non-discrimination in practice. The publication provides a thorough analysis of the case law of the European Court of Human Rights. The characteristic features inherent in the concept of discrimination are indicated in the decisions of the European Court of Human Rights. Positive, negative and procedural responsibilities for prohibiting and combating discrimination are disclosed. In this article investigated the positive duty of the state as ensuring “application of different law in different circumstances”. Regarding negative obligations, the very construction of the prohibition of discrimination implies that states refrain from any unjustified discriminatory treatment in their legislative and law enforcement activities. As for procedural obligations, states should effectively investigate such cases in the event of discrimination.

Conclusions and prospects for the development. The construction of the prohibition of discrimination presupposes a certain set of characteristics characteristic only of it. The scope of the general prohibition of discrimination has been significantly increased since Protocol No. 12 was opened for signature by the member states of the Council of Europe. Given that the ECHR is a “living document”, the indicative list of protected features of non-discrimination is being expanded by the case law of the ECtHR. Unfortunately, the general level of tolerance, including that of public authorities, leaves much to be desired.

Keywords: prohibition of discrimination, general prohibition of discrimination, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, European Court of Human Rights, positive obligations, negative obligations, procedural obligations.

Косінова Д. С., Паліюк А. В. Заборона дискримінації: поняття, ознаки та обов'язки держави через призму Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. *Право та інноваційне суспільство*: електрон. наук. вид. 2021. № 1 (16). URL: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/Kosinova_Paliuk16.pdf.